

Ископавање унутрашњег простора старе цркве у Смедереву

МЛАЂАН ЏУЊАК

О архитектури ове цркве, као и о проблемима везаним за њу, досад је доста писано. У погледу њеног настанка у науци су створене различите контроверзе. Једна група аутора сматра да је црква подигнута у првој половини XV века, док друга заступа мишљење да црква припада низу споменика моравске школе насталих средином XV столећа.¹

Архитектонско-конзерваторски радови на објекту су завршени, али нису дали прецизније одреднице о времену настанка саме грађевине, осим што неколико архитектонских детаља упућују на половину XV века, тј. на време Ђурђа Бранковића.²

Приликом рада на чишћењу и конзервацији живописа дошло се до нових елемената на основу којих се може закључити да је црква у XVI веку већ била живописана и да су је као такву посећивали српски патријарси и митрополити.³

Унутрашњи црквени простор истражен је парцијално, почев од припрате, наоса и на крају олтарског дела. Током истраживања припрате констатована је већа концентрација влаге у земљи и темељима цркве, што је условило изношење ископане земље и депоновање југозападно од цркве. Ископавањем унутрашњег простора уочено је да су прва три откопна слоја у олтару и наосу прекопана, а гробови у њима опљачкани и поремећени; једино су слојеви у централном делу припрате били нетакнути 89, 70. Овакво стање слојева онемогућило је одређивање стратиграфије у простору

Сл. 1. Бетонско подухваћање пиластра Planche I
Fig. 1. Consolidation en béton des pilastres

наоса и олтара. Културне слојеве једино је било могуће одредити у централном делу припрате.

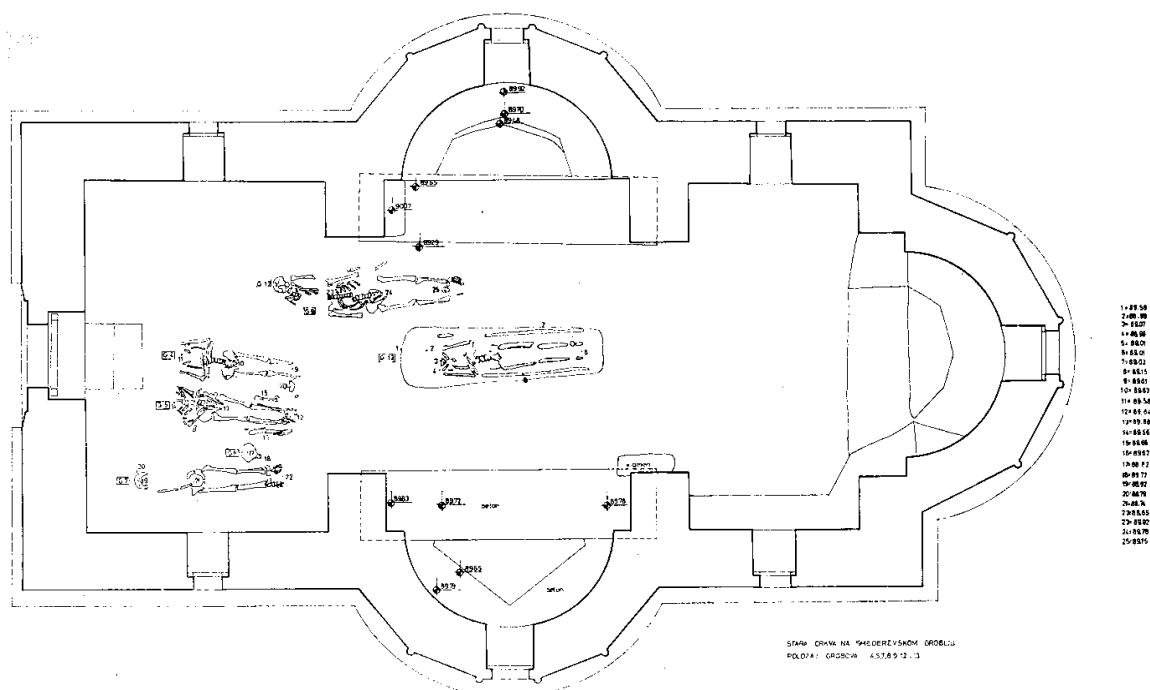
Прекопавања су новијег датума и везана су за рад на бетонско-санационом ојачању темеља с обе стране зидног платна, док је ојачање пиластра у наосу извршено помоћу бетонске плоче дебеле око 40 и широке 77 см. Плоча залази до испод половине пиластра (Т. I сл. 1). Слична ситуација је и у олтарском делу, с тим што је бетонска затега постављена испод саме трпезе.

У унутрашњем простору откривено је укупно 13 гробова. Ту нису урачунати растурени гробови нити гомиле костију пронађене поред млађих укопа. Од укупног броја, осам гробова је било у припрати, а само пет у простору наоса, док у олтару није откривен ниједан укоп. У припрати је констатовано сахрањивање у хоризонтима, док је сахрањивање у наосу вршено искључиво у редовима, који нису увек правилни. До неправилности је вероватно дошло услед дужег коришћења овог простора за сахрањивање. Гробови су оријентисани запад—исток, са девијацијама до 10° ка северу (гроб. бр. 1, 4, 5 и 12) и 8° ка југу (гроб. бр. 6, 7, 9, 10 и 11). Правилно је био оријентисан гроб бр. 13, док за гробове бр. 2, 3 и 8 нисмо могли

¹ В. Петковић, *Преглед споменика кроз повесницу српског народа*, Београд 1950, 301—302; исти наводи сву старију литературу.

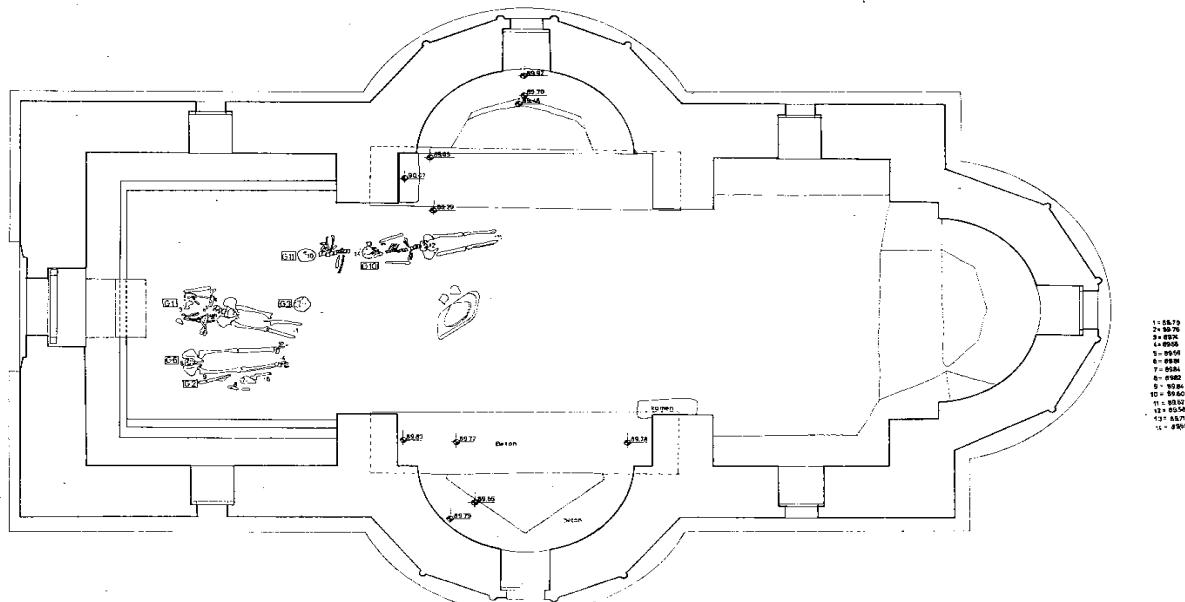
² Архитектонско-конзерваторским радовима руководио је др Доброслав Павловић, а на указаним детаљима искрено се захваљујем. Извори не наводе ниједан манастир који је подигао Ђурађ Бранковић, али зато говоре да је подигао доста тврђава, год. 1448. обновио је зидове Цариграда (С. Новаковић, Деспот Ђурађ Бранковић и оправка цариградског града 1448. год., Глас СКА 22, Београд 1890, 2). Ђурађ Бранковић је пред крај живота тражио од папе Николе V да му дозволи да у угарским крајевима подигне 9 манастира за калуђере Грке (*Fermedžin, Acta Bosnae*, 223). Деспот Ђурађ је вероватно подигао цркву св. Благовештења у Смедереву, у коју су 1453. год. биле пренете мошти св. Луке. Поменута црква откопана је приликом археолошких истраживања 1982. и 1983. год. Поред наведеног, народна традиција приписује деспоту Ђурађу подизање манастира Девича. Стару цркву на смедеревском гробљу, по свему судећи, подигао је себи за гробницу.

³ Радовима на чишћењу и конзервацији фресака руководила је мр Катарина Чешљар-Мирковић, те користим ову прилику да јој се захвалим за указане податке. О поменима патријараха и епископа српских упореди Љ. Стојановић, *Стари српски записи и написи I и II*. Београд 1902, 1768, 2909 и 3635.

Сл. 1. Стара црква на Смедеревском гробљу, по-ложај гробова бр. 1, 2, 3, 6, 10 и 11 (чутеж из документације Завода за заштиту споменика културе Смедерево), снимио М. Џуњак.

Fig. 1. L'église ancienne du cimetière de Smederevo, position des tombes n°s 1, 2, 3, 6, 10 et 11 (dessin extrait de la documentation de l'Institut pour la protection des monuments culturels de Smederevo), photo M. Cunjak.

Сл. 2. Стара црква на Смедеревском гробљу, по-ложај гробова бр. 4, 5, 7, 8, 9, 12 и 13 (чертеж из документације Завода), снимио М. Ћуњак.

Fig. 2. L'église ancienne du cimetière de Smederevo, position des tombes nos 4, 5, 7, 8, 9, 12 et 13 (dessin extrait de la documentation de l'Institut pour la protection des monuments culturels de Smederevo), photo M. Cunjak.

да установимо одступања. Покојници су слободно укопавани у земљу на дубини од око 60—160 см; најдубљи скелети налазе се на коти 88,70 м, а најближи на 89,77 м. Међу гробовима има изузетака: са десне стране гроба бр. 2 налазе се насатице побијене опеке, а у гробу бр. 13 покојник је био сахрањен са сандуком.

Скелети се уклапају у средњовековне начине сахрањивања. Покојници су полагани на леђа с главом на потиљку, окренутом ка јужној или северној страни, рукама прекрштеним у висини карлице или на грудима и ногама испруженим, једном поред друге. На овом простору сахрањивање је вршено укопавањем покојника директно у земљу, као старији, и полагањем у дрвене сандуке, као млађи вид сахрањивања. Гробови откривени на коти 88,70 м (гроб. бр. 7 и 8) припадају старијем хоризонту, за разлику од гробова откривених на коти 89,77 м који припадају млађем.

На основу места и начина сахрањивања, могло би се претпоставити да гробови откризвени у припрати, сем гробова бр. 7 и 8, припадају ужем породичном кругу, за разлику од гробова у наосу који припадају црквеним великодостојницима (јерејима и епископима).

Попис гробова

ГРОБ 1, припрата. Слободно укопан скелет старије женске особе оријентисан запад—исток са 8 степени одступања ка северу, положен на леђа, с рукама прекрштеним на грудима и ногама испруженим једном поред друге. Лобања скелета је оштећена приликом радова на статичкој санацији темеља. На великом прсту леве руке нађен је масиван сребрни прстен (Т. II сл. 1—2), на прстењаку десне руке тордирана каричица од сребрне жице (Т. II сл. 4), у пределу кичмених пршиљенова три полуолпаста дугмета, рађена од сребра (Т. II сл. 5), а на десном рамену пронађено је златно лоптасто дугме (Т. II сл. 3). Гроб се налази на коти 89,60 м.

ГРОБ 2, припрата. Слободно укопан скелет, пол и старост нису се могли одредити. Скелет је доста оштећен приликом копања раке за гроб бр. 1, С десне стране, у висини бутне кости, налазе се насатице побијене опеке. Скелет је на коти 89,60 м и поред њега није било прилога.

ГРОБ 3, припрата. Слободно укопан скелет одрасле мушкице особе, доста оштећен приликом копања раке за гроб бр. 4. Скелет је на коти 89,70 м и нема прилога.

ГРОБ 4, припрата. Слободно укопан скелет одрасле мушкице особе, оријентисан запад—исток са 6 степени одступања ка југу. Скелет лежи

опружен на леђима, с рукама прекрштеним на грудима и ногама испруженим једном поред друге. Лобања је оштећена приликом статичко-санационих радова. Скелет је на коти 89,61 м и нема прилога.

ГРОБ 5, припрата. Слободно укопан скелет одрасле мушкице особе оријентисан запад—исток са 6 степени одступања ка северу. Положен је на леђа, с десном руком на карлицу, левом на грудима и ногама испруженим. Лобања је оштећена приликом радова на статичком санирању темеља цркве. Скелет се налази на коти 89,60 м и нема прилога.

ГРОБ 6, припрата. Слободно укопан скелет одрасле мушкице особе, оријентисан запад—исток са 4 степена одступања ка југу. Скелет је доста оштећен, очувана је карлица са доњим екстремитетима, а откријен је на коти 89,58 м и поред њега није било прилога. Са обе стране потколеница откријене су кости другог покојника.

ГРОБ 7, припрата. Слободно укопан скелет одрасле мушкице особе оријентисан запад—исток са 6 степени одступања ка југу. Скелет је положен на леђа, с главом на потиљку и погледом на десну страну; десна рука је испружене преко карлице, лева недостаје, а ноге су испружене једна поред друге. Скелет се налази на коти 88,70 м и није имао прилога.

ГРОБ 8, припрата. Слободно укопан скелет одрасле мушкице особе, доста оштећен, откријен је на 90 см северно од скелета бр. 7, а налази се на коти 88,77 м.

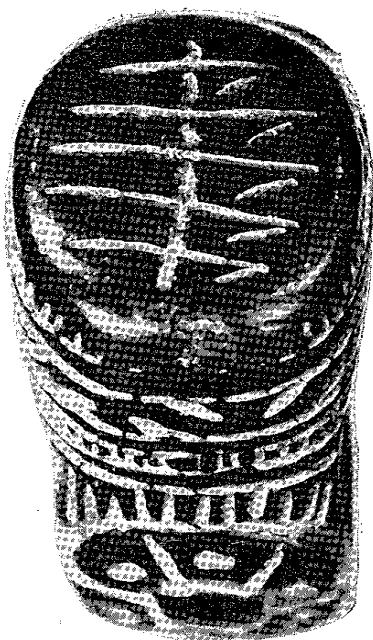
ГРОБ 9, наос. Слободно укопан скелет одрасле мушкице особе оријентисан запад—исток са 8 степени одступања ка југу, положен на леђа с главом на потиљку, забаченом на десну страну, рукама прекрштеним преко груди и ногама испруженим једном поред друге. Скелет је откријен на коти 89,78 м и поред њега није било прилога.

ГРОБ 10, наос. Слободно укопан скелет одрасле мушкице особе оријентисан запад—исток са 6 степени одступања ка југу. Скелет је положен на леђа с главом на потиљку и погледом налево, рукама прекрштеним на грудима и ногама испруженим једном поред друге. У пределу кичме нађено је пет сребрних лоптастих дугмета. Скелет се налази на коти 89,60 м.

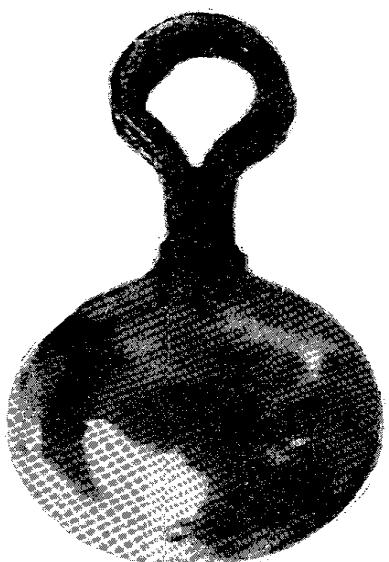
ГРОБ 11, наос. Слободно укопан скелет одрасле мушкице особе оријентисан запад—исток са 6 степени одступања ка северу, положен на леђа, с рукама прекрштеним на грудима; доњи екстремитети оштећени су приликом копања раке за гроб бр. 10. Скелет је на коти 89,60 м, без прилога.

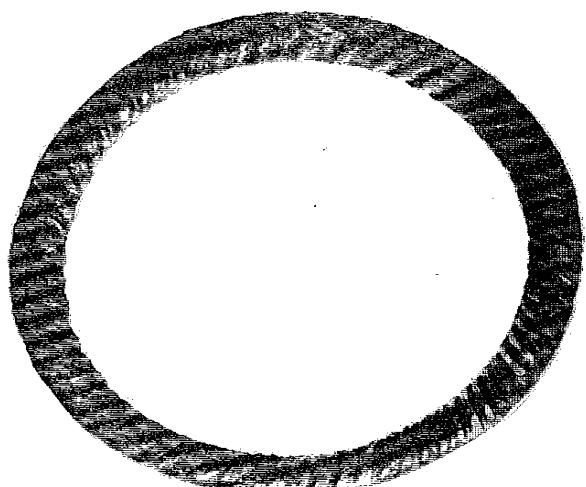
1

2

3

4

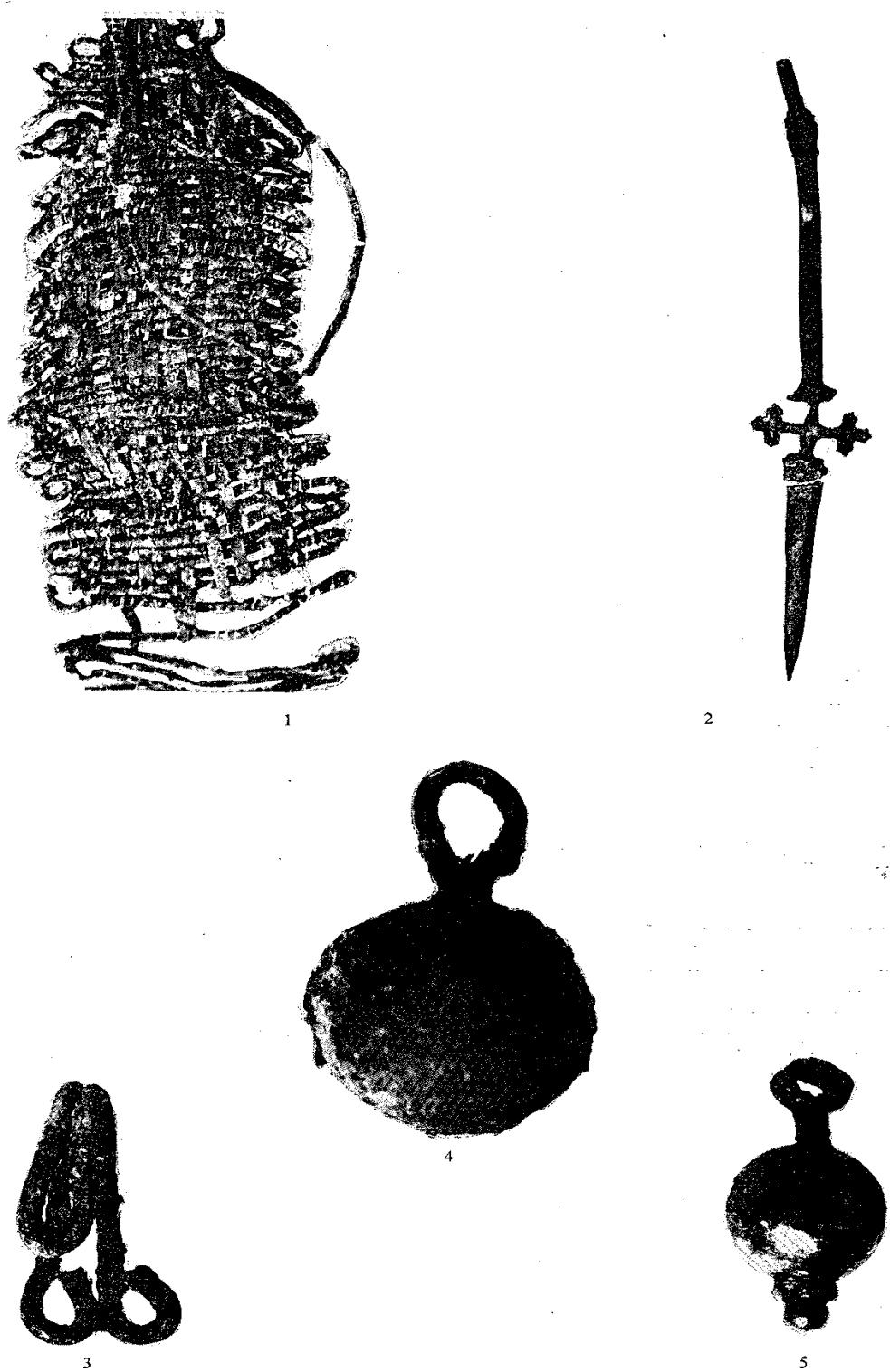
5

Таблица II

Сл. 1—5. Налази из гроба бр. 1

Planche II

Fig. 1—5. Objets trouvés dans la tombe N° 1

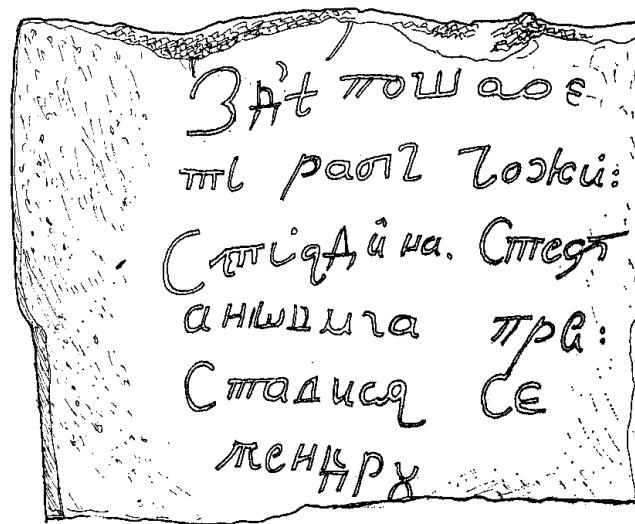
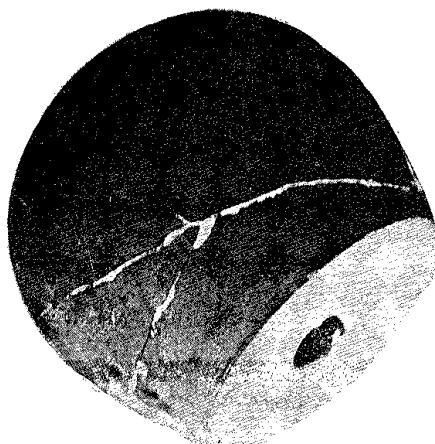

Табла III

Сл. 1—4. Прилози из гроба бр. 13; сл. 5. прилог из гроба
бр. 10

Planche III

Fig. 1—4. Objets trouvés dans la tombe № 13; fig. 5,
objet trouvé dans la tombe N- 10

Табла IV

Сл. 1. Акустична посуда; сл. 2—3 надгробне плоче — наос цркве
Planche IV

Fig. 1. Vase acoustique; fig. 2 et 3, dalles funéraires dans le naos de

ГРОБ 12, наос. Слободно укопан скелет млађе особе оријентисан запад—исток са 10 степени одступања ка северу, положен на леђа с главом на потиљку и погледом ка северу, доњи екстремитети су оштећени. Скелет је на коти 89,50 m и поред њега није било прилога.

ГРОБ 13, наос. Покојник је сахрањен са сандуком чији је поклопац био од ситних дасака. Скелет је оријентисан запад—исток, положен на леђа с главом на потиљку, рукама прекрштеним на грудима, десна преко леве, и ногама испруженим једном поред друге. Са свих страна откривили су остаци сандука, преко костију били су остаци дасака од поклопца. На грудима је откривена сребрна миросалька и фрагмент тканине од омофора, а око потколеница кружне бронзане копче (Т. III, сл. 1—3). Поред скелета откријен је фрагмент жезла, стаклене чаше и боце, затим фрагмент керамичке посуде с урезаним крстом. Ови фрагменти су вероватно случајно упали у гроб. Скелет се налази на коти 89,01 m. Гробови ове некрополе су веома сиромашни у погледу покретног археолошког материјала. Од укупног броја гробова само су три имала прилоге (23,07 %). Као што је већ речено, у гробу бр. 1 пронађен је масивно ливен сребрни и позлаћен прстен са кружном кариком и овалном главом (Т. II сл. 1). Врат прстена је издужен и на том делу се налази украс од урезаних косих и правих линија. На каричици се налазе розете украшене тачкастим убодима (Т. II сл. 2). С горње стране главе прстена налази се украс од пет вертикалних линија, поред којих се налазе мали коси урези и једна попречна линија (Т. II сл. 2). Највероватније је да овако стилизован украс представља мотив копља са заставицом, као неко сталешко обележје. Остаци позлате сачувани су у урезаним површинама.

Околности налаза овог прстена не дају довољно аргумента за његово прецизно датовање; једино се на основу аналогног примерка из прокупачке оставе⁴ може определити у средину XV века. Прокупачка остава датована је налазом византијског новца.

Из истог гроба потиче прстен типа обичне алке израђене од уплетених сребрних жица (Т. II сл. 4). Овакав облик често се среће у накиту типа Бело Брдо⁵, рађеном од бронзане жице. Слична ситуација је и са подручјем које у неку руку потпада под утицаје далматинско-хрватске културне групе, док у областима нешто источније превлађују примерци израђени од сребра, какав је случај са прстеном из Јагодин-мале код Ниша.⁶ Ова врста прстења, према типологији Б. Алексове⁷, спада у прву групу, а временски се може пратити до краја XIV века. Овако рано датовање нашег примерка не бисмо могли прихватити,

Табла V

Сл. 1. Надгробна плоча — наос цркве *Planche V*
Fig. 1. Dalle funéraire du naos de l'église

поготово што је нађен у гробу заједно с масивним сребрним прстеном који је датован у средину XV века, већ бисмо могли предложити да се употреба овог типа прстења помери с краја XIV на половину XV века.

Поред скелета бр. 1, 10 и 13 пронађена су златна, сребрна и позлаћена дугмета. У гробу бр. 1 откривена су четири комада, од чега су три полуулопаста (Т. II сл. 5), из гроба бр. 10 потиче пет сребрних лоптастих дугмета са гранулираним завршетком на доњој полулопти (Т. III сл. 5), док из гроба бр. 13 потиче једно сребрно и позлаћено дугме. Дугмета из гробова бр. 1 и 10 нешто су већа од примерака из гроба бр. 13 (Т. III сл. 4). Примерци из гроба бр. 1 и 13 једноставно су ливени, без икаквог украса, за разлику од примерака из гроба бр. 10, који на доњој полуулопти имају украс у облику псеудогранулираног зрна. Сви примерци састављени су од две полуулопте, залемљене по средини. На горњој полуулопти налази се овална петља.

Примерке из гроба бр. 1 и 13 било је могуће датовати у половину XV века на основу поуздано датованих аналогних примерака из Миријева⁸, Демир-качије⁹, Брзе Паланке¹⁰, и

⁴ М. Љубинковић, *Прокупачки налаз српског средњовековног љакита*, Зборник Народног музеја 1 (Београд 1958), сл. 1/5 и 3.

⁵ J. Brunšmid, *Hrvatske sredovječne starine*, Vjesnik HAD, n.s. VII (Zagreb 1903) 41.

⁶ С. Павловић-Ерцеговић, *Гроздолике византијске наушице у Србији*, Старинар, н.с. XVIII (Београд 1969) Т. сл. 5.

⁷ B. Aleksova, *Prosek — Demir Kapija*, Skopje — Beograd 1966, 59.

⁸ М. Бирташевић, *Средњовековна некропола у Миријеву*, Београд 1966, Т. XVII, сл. 4 и 19.

⁹ B. Aleksova, *Demir Kapija*, Т. XIX, 240, 241, 244, 246, 248, 249, 251 и 255.

¹⁰ С. Павловић-Ерцеговић, *Прилог проучавању средњовековних некропола у источnoј Србији*, Старинар н.с. XVI (Београд 1967) Т. LII, сл. 11.

некропола које припадају далматинско-хрватској културној групи.¹¹ Полулоптасти примерци из гроба бр. 1 датовани су такође у половину XV века на основу примерака из Новог Брда.¹² Према досад публикованом материјалу, полулоптасту дугмад не срећемо у некрополама млађим од половине XV века.

Околности под којима су нађена дугмета из гроба бр. 10 не дају одређеније податке за њихово хронолошко одређивање. Аналогни примери из Миријева¹³, Ариља¹⁴, Новог Пазара¹⁵, Демир-капије¹⁶ и Бобовца¹⁷ датују их у другу половину XV века. Новопазарски и миријевски примерци датовани су налазом новца византијских и угарских царева.

У пределу потколеница скелета бр. 13 откријене су бронзане копче (Т. III сл. 3). Копче нису типичан археолошки материјал који је везан за одређено време и етничку групацију. Бронзане копче имају широк распон датовања, али околности под којима су нађени наши примерци упућују на половину XV века:¹⁸ Облик и место налаза ових копчи дају извесне податке за поуздану реконструкцију одеће тог доба.

На грудном кошу скелета бр. 13 пронађена је сребрна миросаљка (Т. III сл. 2) састављена из три дела. На прелазу из дршке у тело налази се конусно задебљање, док је тело одвојено од дела за миросање двама наспрамно постављеним равнокраким крстичима, који у целини чине вертикални крак.¹⁹

У раци поред скелета бр. 13 откријени су фрагмент епископског жезла, фрагментована стаклена чаша, као и фрагмент керамичке посуде са уgravirаним малтешким крстом. Ови предмети су случајно доспели у гроб приликом затрпавања раке.

Керамички материјал с ове некрополе веома је скроман. Откријени примерци потичу из кружне јаме пречника 40 см. У овој јами пронађене су три посуде, две су целе, а једна је фрагментована. Посуде су лоптастог облика, са једне стране равно засечене и пробушене у средини (Т. IV сл. 1). Рађене су на витлу од добро пречишћене земље светлоцрвене боје. Ове посуде узиђиване су у зидове, тамбуре кубета или пандантифе значајнијих грађевина ради побољшања звука. Овални део посуде окретан је ка језгру зида, а равно засечена страна ка лицу зида и преко ње је ишао танак слој малтера. Судови резонатори појављују се у сакралним грађевинама почевши од охридске Свете Софије, па преко рашке и моравске школе настављају да се употребљавају и у XV веку.²⁰ Смедеревски примерци су лоптастог облика и, према археолошким истраживањима нису констатовани на другим налазиштима. Вероватно је у питању преостали грађевински материјал који је похрањен у кружну култну јamu.

У слоју који је на основу налаза новца

датован у XVIII век налажене су надгробне плоче с уклесаним натписом, годином или само урезаним стилизованим људским ликом.

На већем фрагменту надгробне плоче рађене од ситнозрног белог мермера, димензија 30x33x37 см, с предње стране уклесан је стилизован људски лик (Т. V сл. 1). Овакав тип надгробних плоча јавља се у XVIII, мада је било мишљења да оне припадају XVII веку. Овакве констатације засноване су на омашци Ф. Каница, који је погрешно прочитао годину на споменику из Бачвице и датовао га у XVII век.²¹ Споменик је изгубљен тако да је онемогућена његова провера; једино је сигурно да са некрополе при Петровој цркви код Новог Пазара потиче један споменик из 1742. године.²²

¹¹ D. Jelovina, *Starohrvatske nekropole*, Split 1976, T. XXIV, 15, LVII, 8, LVIII, 9 и LXXXIX, 9.

¹² М. Љубинковић, *Археолошка ископавања на Новом Брду у току 1957.*, Старијар IX—X (Београд 1959) сл. 15.

¹³ М. Бирташевић, *Миријево*, Т. XV сл. 10—12.

¹⁴ М. Џуњак — Ч. Јордовић, *Некропола цркви свете Ахилија у Ариљу и откријени покретни налази*, Саопштења Републичког завода за заштиту споменика културе XIV (Београд 1982) сл. 3.

¹⁵ М. Ђоровић-Љубинковић, *Некропола цркве св. Петра и Павла код Новог Пазара*, Зборник Народног музеја VI (Београд 1970) Т. X сл. 3—7; Т. XVI сл. 4, 5 и 7.

¹⁶ В. Aleksova, *Demir Kapija*, Т. XIX, сл. 253.

¹⁷ P. Andelić, *Bobovac i Kraljeva Sutjeska*, Sarajevo 1973, 137.

¹⁸ Копче су нађене уз скелет који је датован на основу анализе гробних прилога у половини XV века. За овако датовање послужило је мање позлаћено дугме из истог гроба, које се према досадашњим резултатима археолошких истраживања не појављује у некрополама млађим од половине XV века.

¹⁹ Миропомазање у старој цркви вршили су искључиво епископи, само понекад хореопископи и презвитери. Помазање св. миром врши се после крштења, приликом крунисања краља или цара и у моменту кад припадник католичке вероисповести прелази у православље; слично је и код повраћања јеретика.

²⁰ Судови резонатори коришћени су још у антици, а своју праву примену доживели су у периоду процвате византијског градитељства (уп. Vitruvij, *De architectura*, Sarajevo 1951, 112). Код нас се јављају не само у сакралним грађевинама већ и у профаним објектима као нпр. Мали град Смедеревске тврђаве (D. Pribaković, *Neki novi momenti u istraživanju Malog grada Smederevske tvrđave* и 1961. god. *Vesnik Vojnog muzeja* 8—9 (Београд 1962) сл. 9/2).

²¹ F. Kanitz, *Das Königreich Serbien und das Serbenvolk* I, Leipzig 1904, 595; П. Петровић, *Надгробни споменици и налазишта у Србији II*, Централна Србија, Београд 1950, 254.

²² М. Ђоровић-Љубинковић, *Студенички мајстори и каменоресци и њихови надгробни споменици око Петрове цркве код Новог Пазара*, Зборник Народног музеја V (Београд 1967) сл. 3, 4, 8, 9, 10, 11 и 12.

На нашем споменику човечији лик је приказан веома стилизовано, са позадином украшеном разним геометријским мотивима, али без одређених карактеристика за приближно датовање. Ако упоредимо наш споменик са примерцима који су поуздано датовани, можемо лако уочити да он припада нешто млађем периоду, јер је код старијих позадина украшена геометријским мотивима са наглашеним људским контурама.

У северном делу наоса откријена је надгробна плоча од ситнозрног белог мермера, лепо тесана и полирана. Са предње стране плоче урезан је ћириличним словима у шест редова следећи натпис (Т. IV сл. 3):

Здѣ почива
епъ ёавъ Ёожи-
Стоядина Стѣф-
ановича пре-
ставися ёе-
тамврнѧ...

Облик слова, као и појава старијих глаголских облика упућује на закључак да се овај споменик може определити у крај XVII или сам почетак XVIII века.²³ У јужном делу наоса откријена је надгробна плоча од ситнозрног пешчара, димензија 59x38x14 см (Т. IV сл. 2). Предњи део плоче подељен је траком у два поља. У горњем пољу налази се равнокраки крст, а изнад вертикалног крака две розете у којима су уклесана слова И Х, док су у доњем делу овог

поља урезана слова Н К. Изнад слова налази се титла која означава да су поједина слова изостављена. У централном делу доњег поља налази се већи равнокраки крст. Изнад вертикалног крака урезана су два мања крста и година 1762, док се у доњем делу налази урезано име ЛАЗА. Крајеви поља укraшени су урезаним волутама.

Покретни налази из гроба бр. 1 дозвољавају претпоставку да скелет припада богатој властелинки, блиској сродници ктитора, јер у противном не би могла бити сахрањена у припрати, поготово у време поштовања начела ктиторског права.²³ С обзиром да је гроб датован у половину XV века, тј. у време непосредно после изградње цркве, тешко је поверовати да је за овако кратко време покојница постала уживатель ктиторског права путем наслеђа.

Место налаза и прилози из гроба бр. 13 упућују на претпоставку да је у њему могао бити сахрањен епископ који је управљао смедеревском епископијом средином XV века. Нема сумње да су ова истраживања пружила неке елементе за решавање питања везаних за време настанка саме цркве, као и проблема везаних за седиште смедеревске митрополије у бурним збирањима XV века.

²³ С. Троицки, *Ктиторско право у Византији и Немањићкој Србији*, Глас СКА (Београд 1935) 81—115; В. Марковић, *Ктитори, њихова дужност и права*, Прилози за књижевност V, (Београд 1925) 100—116.

Fouilles à l'intérieur de l'ancienne église de Smederevo

MLADJAN CUNJAK

La vieille église du cimetière de Smederevo a été élevée vers le milieu du XVe siècle. Ses assises sont peu profondes et son plan ressemble beaucoup à celui de l'église du monastère de Pavlovac. Ces constatations ont été confirmées par les fouilles archéologiques de son intérieur. L'on a déterré au total 13 tombeaux parmi lesquels les tombeaux N°s 1, 7, 8, et 13 sont les plus caractéristiques. Les tombeaux 7 et 8 montrent que l'église fut élevée à l'emplacement

d'un ancien sanctuaire connu. La défunte inhumée dans le tombeau № I semble avoir été une dame noble et riche proche parente des fondateurs, et jouissant des droits de premier donateur. Il semble que dans le tombeau № 13 ait été enseveli un dignitaire ecclésiastique, et les autres tombeaux nous disent que l'enterrement a été pratiqué dans cette église jusqu'à la fin du XVIIIe siècle.